సంక్రమించిన సంపద

షష్టిపూర్తి చేసుకున్నాక, సుఖంగా బతకడానికి విధిలేక చెప్పిన కొన్ని చిన్న చిన్న అబద్ధాలు గుర్తుకొచ్చి బాధపడి, కనీసం పసితనంలో చెప్పిన, తెలుసుకున్న నిజాలైనా నెమరు వేసుకుని, ఆనందించుదామని బుద్ధి పుట్టింది. నా చిన్నతనం గడిపిన ఆ గ్రామంలో ఆ లోగిలి చూశాక, ఆనాటి పాలపొంగు లాంటి బాలపొంగు నాలో మళ్ళీ ప్రవహిస్తుందేమో? ఒకప్పుడు అక్కడ మా సర్వస్వం వుండేది. ఇప్పుడు అక్కడ మాదీ అన్నది ఓ గడ్డిపూచ లేదు. ఆ నిరాకారంలో ఏదైనా ఒక ఆకారం చూసి, ఏదో వుపదేశమో, సందేశమో పొందుతానన్న ఆశ నన్ను అక్కడకు లాక్కెళ్ళింది.

తీరా వెళ్ళి చూస్తే, ఆ లోగిలీ, ఆ చుట్టూ పరిసరాలు నా మనసులో ముద్రించుకున్నట్టు లేవు. ఒకప్పుడు పచ్చగా, నిండుగా, నిటారుగా, గట్టిగా వున్న ఆ లోగిలీ ఇప్పుడు ఒక సుద్దముక్కతో గీసిన బొమ్మలా, కాలం రాపిడికి చెరిగిపోయింది. కాలం పోతుంది. మాట నిలుస్తుందన్నారు పెద్దలు. నాకు పూర్వం వున్న నా వాళ్ళలో ఆ నిలిచిన నీతి మాటను విందామనే, సర్వనాశనం అయిపోయిన ఆ లోగిలిలో గాలిస్తున్నాను. ఆ గాలింపులో ఆనాటి సువాసనల నిండిన గాలితో వూపిరి పీల్చుకోవడం వలన కామోసు-అప్పటి నా వాళ్ళంతా నా

కళ్ళకు కట్టున్నారు. అందులో.... ఇదిగో, ఇక్కడే యీ కూలిన చిన్న వరండా చివరనున్న అరుగుమీద కూర్చొని తొంబయ్యోపడిలో నున్న మా తాతమ్మ ముదర కొబ్బరి చెక్కకు చెక్క నమిలేసేది. అప్పటికే ఆమె కుడి నడుం క్రింది ఎముక విరిగి అతుక్కున్నా కాస్త కుడివేపు వంగి నడుస్తుండేది. ఒక భూకామందుకు ఒకే కూతురుగా పుట్టింది. తండ్రి చంద్రయ్య ఇనుప కడ్డీలాంటి ఎముకల బలం, తల్లి గౌరమ్మ సున్నితమైన కండల పొందిక స్వంతం చేసుకుని పెరిగింది. ఈ నల్లని ఆడది తెల్లని ఆదినారాయణను ఇల్లరికం మొగుడ్ని చేసుకుంది నలుగురు కొడుకులు పుట్టారు. ఒకరికి మించినవాళ్ళు ఒకరు. ఎత్తులోనూ సత్తువలోనూ తల్లికి తీసిపోలేదు.

ఆవిడ యిచ్చిన వేపపుల్లతో, ఆమెలా పళ్ళుతోముకుని వుంటే, యిప్పుడు అవిడలా కొబ్బరి చెక్కలు నమలగలిగి వుండేవాడినేమో? పళ్ళపొడికి పోయి పళ్ళు వేగంగా జార్చుకున్నాననిపిస్తోంది. జుత్తు కొండిగా వున్నా, తెలుపుకన్నా నలుపుగా వున్నట్లే కనిపించేది. ఆ అరుగుమీదే కూర్చొని కర్ర దువ్వెనతో దువ్వుకుంటూ మల్లె మొగ్గల్లా వున్న ఆ పళ్ళవరసతో నవ్వుతూ మాట్లాడేది. ముడతలుపడ్డ శరీరం కూడా నిగనిగలాడుతూ నిత్యం కాళ్ళు కదలడానికి పూరిమీద పడేది. చేతులాడటానికి చేట పుచ్చుకుని దంచిన ధాన్యం చెరుగుతుండేది. ఆవిడ రాసిన కొబ్బరినూనె కాదని, వాసన నూనెలకు దిగి జుత్తంతా పండించుకున్నాను. కాస్త బట్టతలను తెచ్చుకున్నాను. నడక తగ్గించి పొట్ట పెంచుకొన్నాను. కుడి చెయ్యికే పని యిచ్చి, ఎడమచెయ్యి వాత నొప్పులకు అప్పచెప్పాను.

ఆ రోజుల్లో నవీన నాగరికత మీద మోజుతో అది నకిలీ నాగరికత అనుకోలేదు. ఇలా తాతమ్మను వెక్కిరించి తప్పించుకుని, యీనాడు తాతమ్మ తలపులతో ఆమెకు క్షమాపణ చెప్పుకోడానికి తప్పులు చేసిన ముదిమనుమడిగా వచ్చాననిపించింది. ఇదిగో యీ వాయవ్యమూల ఒక గది వుండేది. ఇప్పుడు తుప్పలమయం. ఆ తుప్పల మధ్య ఒకే ఒక బొప్పాయిచెట్టు ఏ పిట్ట పుణ్యమో విత్తనం వదిలి యెగిరిపోయిందేమో? ఎంతెంత కాయలున్నాయ్! ఎవరూ దొంగలించకపోతే ఈ కాయలు పళ్ళు అవుతాయి. పళ్ళు రాలి మరికొన్ని చెట్ల సృష్టి జరుగుతుంది. తాతమ్మ ఆ లోగిలిలోని గదులన్నిటిలో, ఇదే పవిత్రమైనదనేది. ఎందుకలా అనేదో అనుకునేవాడ్ని అందులో దేవతా విగ్రహాలు లేవు. ఒక నులకమంచముండేది. ఆ బొప్పాయి చెట్టు వుండే అక్కడ ఆ మంచం వుండేది. ఒక రోజు సాయంత్రం ఆ గదిలోంచి యేడుపు వినిపిస్తుంటే పరుగెత్తాను. గది ముంగిట తాతమ్మ కూర్చుంది. అందరూ సంతోషిస్తుంటే యీవిడ అలా దిగులుగా కూర్చుందేం? "నేనూ ఆ గదిలోనే పుట్టానట. నా

నలుగురు కొడుకులూ అందులోనే పుట్టారు. నీవూ అక్కడే పుట్టావురా!" అంది. అయితే నవ్వదేం? "ఇంతమందీ పుట్టారు. వీడొక్కడే పొద్దు కృంగినప్పుడు పుట్టాడు.''

ఆ గదిలో అదే ఆఖరి పుట్టుక! మా చిన్నతాత మనుమడిది. ఆ తుప్పలు దాటి పెరటకు వెళ్ళాను. ఏరు ఆ రోజుల్లో అంతదూరంలో వున్నా పెరట నున్న గుళ్ళచెట్టుక్రింద కూర్చుంటే ప్రవాహం స్పష్టంగా కనిపించేది. ఏటికీ యీ లోగిలికీ మధ్య నున్న జాగాలో వంగతోట, మిరపతోట, రకరకాల పాదులు, సన్నజాజి తివ్వలూ, సంపంగి చెట్టు వుండేది. ఆ గుళ్ళచెట్టు క్రింద ఒక పెద్ద నల్లని పలకరాయి వుండేది. ఆ చెట్టు కూలిపోయిందిగానీ ఆ బరువైన రాయి అక్కడే వుంది. రోజూ ఏటిలో స్నానం చేసి తాతమ్మ ఆ రాయిమీద తపస్సు చేస్తున్నట్టు కూర్చునేది. కళ్ళు మూసుకునేది కాదు. కళ్ళప్పజెప్పి యేటి నించి యెవరో వస్తున్నట్టు చూసేది.

"తాతమ్మా, యెవరొస్తున్నారని అలా చూస్తున్నావ్?" అని అడిగాను ఒకసారి. సిగ్గుపడింది. తరువాత తెలుసుకున్న విషయం ఏమిటంటే - ఆమె నాలుగో కొడుకు అడ్డాలలో వున్నప్పుడు ఒక రాత్రి మీద అదేపనిగా యేడుస్తున్నాడట. కడుపు పొంగివుంది. ఏ వుపసాధనాలు చేసినా లాభం లేకపోయింది. ఊర్లో వైద్యుడు లేడు. ఏటిమీద వంతెన లేదు. ఆ రాత్రిమీద నౌకరు తోడుతో తాతమ్మ మొగుడు పొరుగూరి వైద్యుని దగ్గరకు వెళ్ళాడు. తిరిగి వస్తున్నప్పుడు చీకటిలో ఆ హోరు ఎందుకో తెలుసుకోలేకపోయారు. నౌకరు బ్రతికిపోయాడు. తాతమ్మ మొగుడు ఆదినారాయణ వరద వెల్లువలో కొట్టుకుపోయాడు. ఇన్ని సంవత్సరాలలో ప్రవాహం గట్లు కలుపుకుంటూ, ఏరు ఇప్పుడు యీ లోగిలి ప్రక్కనించే పారుతోంది. ఏటి ఒడ్డునుంచే వస్తూ నీటిలో సగం వరకూ కలిసిపోయిన ఒక గది మట్టిమీద కాలుపెట్టి చూశాను. మిగిలిన సగం గది మట్టిమీద పల్లేరు తుప్పల నుంచి రాలిన పల్లేరు ముళ్ళు నా కుడి ఆకు చెప్పుకు కుచ్చుకుంది. వంగి ఆ ముళ్ళు తీసిపారేశాను. నాకు ఆ గదిలో జరిగినది బాగా గుర్తుంది. అప్పటికి అది అలా ఎందుకు జరిగిందో తెలుసు. అలా జరగపోతే బాగుండేదని కోరుకునే వయస్సుంది. అంతవరకూ తాతమ్మ పాలన. ఒక మహారాణిలా పాలించింది. ఆవిడ మాటకు ఎదురుతిరిగే కొడుకులు కారు. కొడుకులను చూసి అత్తగారి మాటకు యెదురు చెప్పగలిగే సాహసం యే కోడలికి వుండేది కాదు. మనుమలు కూడా ఆమె మాటకు యెదురు చెప్పడం యెరుగరు. మనుమలి పెళ్ళాలూ అంతే - ఒక మనుమడి పెళ్ళాం తప్ప. ఇంతవరకు తాతమ్మ కోడలను మనుమడి పెళ్ళాలను తమ ఆర్థిక అంతస్తులకు తక్కువైన వున్నవాళ్ళ ఇంటినించే చేసుకుంది. పల్లెటూరి పిల్లలనే చేసింది. పెళ్ళిళ్ళన్నీ పెళ్ళి

కూతురింట్లో కాక తన ఇంట్లోనే చేసింది. ప్రతి పెళ్ళికీ పూరంతటికీ భోజనాలు పెట్టించింది. పండిందీ వండిందీ యింటికే సరిపోతున్నప్పుడు, అందులో మిగిల్చి యిరుగుపొరుగుకు, పూర్లో పేదసాదలకు యిచ్చింది.

అలాంటి యింట్లో ఒక మనుమడి పెళ్ళాం పట్నం నించి వచ్చింది. చదువుకుంది. పెద్దలు ఔనన్నది కాదనడం ఒక ఫ్యాషనుగా ప్రవేశపెట్టింది. వున్నది పదుగురూ సరిసమానంగా పంచుకోకుండా "నా మొగుడు అందరికన్నా బాగా ఆర్జిస్తున్నడు కాబట్టి నా మొగుడే తినాలి, నా మొగుడే సుఖపడాలన్న" వేర్పాటు వాదాన్ని అదే న్యాయం అన్నట్లు తీర్పు ఇవ్వడం మొదలు పెట్టింది. పట్నంలో ఆమె తండ్రి, పినతండ్రులు ముగ్గురూ వేరేవేరే లేరా? సుఖంగా లేరా? కలిసివుంటే కలదు సుఖం అన్న తాతమ్మ ధ్యేయాన్ని వెక్కిరించి, వేరే వుంటేనే సుఖం అని కొత్త విలువల్ని ప్రవేశపెట్టింది. ఆ రోజు వుదయం యీ గదిలో జరిగిన అంగామా యింతా అంతా కాదు. నిత్యం నవ్వే ఆ పట్నం పిల్ల నవ్వులో అంత విషం వుందని తాతమ్మ ఎప్పుడూ అనుకోలేకపోబట్టి ఆవేళ అంతగా అలమటించిపోయి వుంటుంది. పెద్దకొడుకు మనుమడి పెళ్ళాం పెద్ద మాటలే ఆడింది. ఆమె పేరు సుశీల. సేవకు రాలేదు, చెలాయింపుకు యీ యింటికొచ్చి నట్లుంది. తన మొగుడు తెచ్చాడట మాంసం. ఉత్తినే ఉడకేకకండా పట్నం నుంచి తెచ్చిన మసాలా వేసి ఆమె స్వయంగా వండిందంట. మగడు రెండు పూటలు తింటాడని నాలుగోవంతు గిన్నె నిండా నింపి తన గదిలోని గూటిలో పెట్టింది.

చిన్న కోడలు చూసి అత్తగారి చెవిలో గుసగుసలాడింది. తాతమ్మ అడుగుతున్నప్పుడు నేను అక్కడే వున్నాను. ఆ వేళ ఆదివారం. సైకిలు మీద పట్నం హైస్కూల్లో ఆఖరి యేడాది చదవడానికి రోజూ వెళ్తుండేవాడిని. "తెలివైనదానివి, నివ్వే యిలా చెయ్యడం బాగులేదమ్మా!'' అడిగింది తాతమ్మ.

''నేను దొంగతనం చెయ్యలేదు.''

''చాటుగా దాచుకుంటే దొంగతనమే అనేస్తారు.''

''నా మొగుడి కష్టార్జితం, నా ఇష్టం.''

''కలిసి వున్నప్పుడు యే ఒక్కరు ఆర్జించినా అది అందరి హక్కే.''

''అయితే పంచండి, యెందరికి పంచుతారో'' అని గూటిలోని గిన్నె తీసి క్రింద విసిరేసింది. అప్పటికే అంతా మూగిపోయి వున్నారు. తాతమ్మ మెల్లగా అక్కడ నించి కదలి వెళ్ళిపోయింది. ఆ మధ్యాహ్నం తిండి తినలేదు. ఊర్లో ఫలానా పెద్ద కొంపలో మాంసం కోసం కేకలేసుకున్నారు, విడిపోతున్నారు అన్న వార్త అల్లుకుంది. ఆ వేళ సాయంత్రం నాకు బాగా గుర్తుంది. తాతమ్మ ఒక్కర్తే అంగటి గదికి అనుకున్న పెద్ద అరుగుమీద ఒంటరిగా కూర్చుంది.

ఆ గచ్చు అరుగు మీద అడ్డంగా ఓ పదిమంది పడుకోవచ్చు. పైన గడ్డితో యిల్లు నేసినా లోపల టేకు పలకలతో అమర్చిన మిద్దె వుంది. ఈ అరుగుకు రెండు మూలలకు రెండు నగీషీతో నిండిన రెండు స్తంభాలు, వాటిపై అడ్డగా వున్న టేకు దూలంపై పద్మాల తోరణం చెక్కబడి వుండేది. అక్కడ కూర్చొని దక్షిణానికి చూస్తే పారుతున్న యేరు. ఆ ఏటి అవతల కొబ్బరి, మామిడి తోటలు, ఆ పక్కనే అరటి పంట. అరటితోటలను ఆనుకునే యేటి ఒడ్డున శివాలయం. ఆ వెనుక నీలి కొండలు. ఒక కొండ ఒకప్పుడు శాతవాహన రాజు ఏలిన సాలిహుండాం కొండ.

నేను వెళ్ళి మెల్లగా తాతమ్మ ప్రక్కన కూర్చున్నాను. కొండ చాటుకు పొద్దు దిగిపోతోంది. తాతమ్మ చేతి యెముకలను ముట్టుకోడం నాకు సరదాగా వుండేది. అలా నేను ముట్టుకునేటప్పుడు నవ్వుతూ నా వేపు ముఖం తిప్పేది. ఆ పళ్ళ వరస, ఆ కళ్ళ వెలుగు చూడ్డానికే అలా చేసేవాడిని. ఆ వేళ నావేపు తిరగలేదు. ఆవిడ యేయే జీవిత ఘట్టాలను నెమరువేసుకుంటున్నదో? బహుశః అడ్డాలలో చిన్న కొడుకు వున్నప్పుడు భర్త పోవటంతో ఒక్క గాలివానకు తట్టుకుని, బిడ్డలను పెంచి పెద్దచేసి యిన్నాళ్ళూ వాళ్ళ జీవితాన్ని ఒక సవ్యమైన మార్గంలో నడుపుతుంటే - తన వయసులో నాలుగోవంతులేని యీ అమ్మాయి యింట్లో యింకో గాలివాన సృష్టించిందే? ఆ గాలివాన నైతే తట్టుకున్నదే - ఈ గాలివాన తట్టుకోలేకపోతోందే? బహుశాః అనాడు అలా ఆలోచించుకుని వుంటుంది.

ఆ వేళ నించీ మా తాతమ్మ యించుమించు నిరాహారదీక్ష పూనింది. ఆమె జాగ్రత్తగా నిర్మించిన యీ సంసార సామ్రాజ్యం కూలిపోవడం కళ్లారా చూడ లేదు. ఒక విధంగా కడుపుకట్టుకుని బలిదానానికి పూనుకుందా అనిపిస్తోంది.

అనాడు నాది వినే ఓపిక, విన్నది అర్థం చేసుకునే వయసు. అందుకే తాతమ్మను వదిలిపెట్టలేదు. ఆకాశాన అక్కడో చుక్క, యిక్కడో చుక్క ఆమె కళ్లలానే మెరుస్తున్నాయ్. ఆమె మనసు లాంటి స్వచ్ఛమైన గాలి వీస్తోంది. కాసేపయ్యాక దీవించినట్లు నా తల నిమిరింది. ఆ ఆప్యాయత ఆమె హృదయ కవాటాలు తెరచుకుని వచ్చింది. నిట్టూర్పులు లేవు. ఆమె యెక్కడ బాధపడి పోతోందని నేను దిగులుపడిపోతున్నాననుకున్నదేమో? ఒకే వాక్యం ఆమె నోటి వెంబడి వచ్చింది. భూమాత ఒడిలో వుండి విన్న పసిపాపనిలా ఆ వాక్యం విన్నాను.

ఆ వేళనించీ తాతమ్మ మంచం పట్టేసింది మూగబోయింది. బహుశః నాతో అన్నమాటలే చివరివేమో? తాతమ్మ జీవితంలో రెండు గాలివానల్లో ఒకటి దేవుడు రేకెత్తిస్తే, రెండోది మనిషి సృష్టించింది. అవి మనసుకు సంబంధించిన

గాలి వానలు. అసలు గాలివాన వచ్చింది నాకు బాగా జ్ఞాపకం వుంది. పందొమ్మిదివందల నలభై రెండో సంవత్సరం నాగులచవితి దాటిన నాలుగవ రోజు. ఉండి వుండి ఒక్కసారి గాలులు వుధృతమయ్యాయి. రాత్రి ముదురుతున్నకొద్ది గాలివాన ముదిరిపోయింది ఆ గాలితో పాటు యింటి మీద వేసిన చొప్ప యెగిరిపోతోంది. ఒకటే వర్షం. ఎక్కడా నిల్చోడానికి చోటు లేకుండా ఇల్లంతా నీరే! చెట్లు రాక్షసులు కూలిపోయినట్లు కూలిపోతున్నాయ్. పెరటి యింటి మీద ఒక చెట్టు కొమ్మ విరిగిపడింది. అర్ధరాత్రి సరికి తాతమ్మ నులక మంచం మూడు చోట్లకు మార్చాం. ఎక్కడా ఒక గంట వుండలేకపోయాం. తడిచిపోయి ఆమెకు వణుకు పుట్టేసింది. చివరకు ఒక తడికను అంగటి అరుగుకు రెండు స్తంభాలకు గట్టారు. కనీసం వర్షం వెలిసిరి అరుగుమీదకు రాదని. అక్కడే అందరం తలదాచుకోవడం. మధ్యలో తాతమ్మను వేసాం. పైనున్న అంత గట్టి టేకు కలప బల్లల మధ్యనించి నీరు కారుతోంది. తాతమ్మ తల మీద నీటి చుక్కలు పడకుండా ఆమె తలవేపు పళ్లెం పట్టుకుని నిల్చున్నా సర్వస్వం పోయిందన్నట్లు పిచ్చిదానిలా పడివున్న తాతమ్మ వేపు అలా తెల్లవార్లూ చూస్తూనే వున్నాను. తెల్లవారు ఝామున తెరిపి యిచ్చింది. గాలివాన గాలితో తాతమ్మ ప్రాణం కూడా కలిసిపోయి పారిపోయింది.

తాతమ్మ పోయాక యీ బుట్ట బరువును మోసిన వుట్టి తెగిపోయింది. బుట్టలో పళ్లు తుళ్లి, చిందర వందరైనట్లు అన్నదమ్ములూ విడిపోయారు. అన్నదమ్ముల పిల్లలూ విడిపోయారు. కొందరు ఆ పల్లెలోనే తాతమ్మ మట్టిలో కలిసిన చోటునే కలిసిపోయారు. మిగిలిన వాళ్లు చెట్టుకొకడూ పుట్టకొకడూ అన్నట్టు వాడకొకడూ అయిపోయారు. మిగిలిన భూములను అమ్ముకున్నారు. ఇరవై నిండకుండానే నేనూ వూరు వదిలాను. మళ్లీ యీనాడు ఆ నగిషీలు చెక్కిన స్తంభాల మధ్య కూర్చొని యే అరుగుమీద మా తాతమ్మ నిలచిన నీతి మాటను విన్నానో-ఆ స్తంభాలు లేవు - ఆ అరుగు అవశేషాలు కన్పిస్తున్నాయి. పందికొక్కులు అరుగును కన్నాలుచేసియిల్లు కట్టుకున్నట్లున్నాయి.

ఇన్నాళ్లు మరచిపోయిన ఆ నీతిమాట గుర్తుకొచ్చింది. ' గాలివానలు లేని బ్రతుకు బతుకు కాదురా!'' ఈనాడు నాకు తట్టిన అర్థం: ''గాలివానలో గాలి బీభత్సం సృష్టిస్తే, వాన జీవధారను యిస్తుంది!'' వయసులో సుఖపడడానికని, జీవితంలో గాలివానలు రాకండా తప్పించుకున్నాను. ఇంత రాజీపడి పొందిన సుఖంతో, ఆనందించలేనివాడిని నాకు సంక్రమించిన యీ సంపద- నా హెరిటేజ్ని - పాడుపడినా, దర్శించాక ఆనందం, శాంతిని పొందగలిగాను. *

(1990)